

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

Nr

4389

1. Obiekt

373/1

MURY OBRAMOWAŃ MIEJSKICH

2. Czas powstania
XIV – XV w.

3. Miejscowość

RACIBÓRZ

11. Zdjęcie, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja



4. Adres

Ul. Basztowa
47 – 400 Racibórz
nr ewidencyjny działki: 1872/50
nr księgi wieczystej: .

5. Przynależność administracyjna

województwo śląskie
powiat raciborski
gmina Racibórz

6. Poprzednie nazwy miejscowości
czes. Ratiboř, niem. Ratibor

7. Przynależność administracyjna przed 01. 01.1999 r

województwo katowickie
gmina Racibórz

8. Właściciel i jego adres

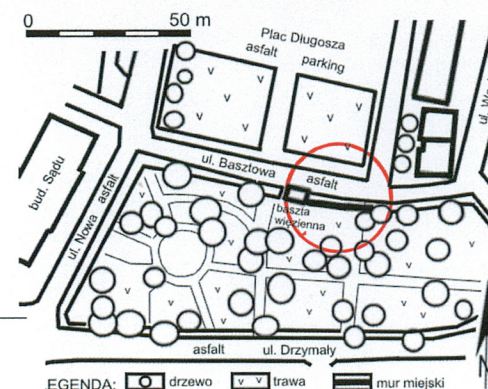
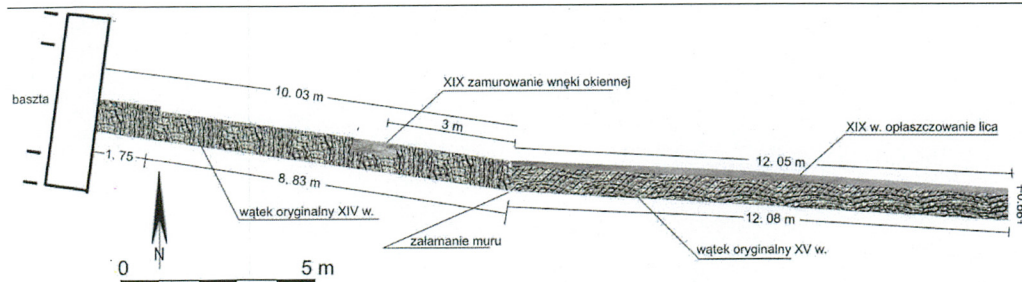
Gmina Miasta Racibórz
Ul. Batorego 6
47 - 400 Racibórz

9. Użytkownik i jego adres

Obiekt ogólnie dostępny

10. Rejestr zabytków

Nr 150/64 z dn. 31.03.1964



LEGENDA: drzewo trawa mur miejski

Mury miejskie Raciborza, wzmiankowane 1283 – 1299, powstały na zewnątrz obwałowań i otaczały miasto w pierwotnym jego obszarze. Powiększenie obszaru miasta w pocz. XIV w. spowodowało wyburzenia części najstarszych murów i wzniesienie nowego poszerzonego pasa obwarowań. Nowe mury otaczała fosa zasilana wodą z rzeki Psiny. W XIV w. Istniały już trzy baszty.

Po pożarze miasta w 1426 r. naprawiany był przynajmniej od wysokości 2,95 do 3,15 m. Murowany z cegły palcówki o wymiarach: 90 x 130 x 270 mm, z przewagą w układzie wedyjskim.

W latach 1770 – 74 zasypano fosy miejskie, w ich miejscu założono ogrody. W związku z rozwojem terytorialnym miasta mury likwidowano w latach 1817 – 1828; konserwację ich pozostałości prowadzono w latach 1830 – 37; mur na ul. Basztowej obudowany został budynkami mieszkalnymi - pozostałość w formie łuku otworu drzwi we wsch. odcinku muru. Budynek uległ zniszczeniu w czasie II wojny światowej.

Najstarsza część fragmentu murów przy ul. Basztowej pochodzi z XIV w. – sąsiaduje z bramą więzienną: o długości ok. 12 m, wys. 3,2 m; miał grubość średnio 150 cm, murowany był z cegły palcówki o wymiarach: 100 x 133 x 225 mm, w wątku wedyjskim. Jego górną część stanowiło ceglane przedpiersie o grubości ok. 70 cm, ze strzelnicami. Wysokość przedpiersia nad poziomem ganku straży – 1,75 do 2,1 m.

W 1996 r. przeprowadzono prace konserwatorskie i rekonstrukcję odcinka ganku straży i przedpiersia murów; lico pn. – otynkowano.

SYTUACJA.

Racibórz – miasto w pd.zach. Polsce, na pograniczu polsko – czeskim, u pn. wrót Bramy Morawskiej, w dolinie górnej Odry. Najstarsza część miasta znajduje się w pn. części obecnej aglomeracji, w zakolu Odry. od pn. i wsch. otoczona korytem rzeki. Mur miejskie otaczały całe miasto, rozpoczynając się na pn., u wylotu ul. Odrzańskiej, gdzie znajdowała się brama miejska, prowadząca do zamku i wsi Ostroróg. W kierunku zach. biegły równolegle do ob. ul. Chopina, za ob. Zespołem szkół ekonomicznych skręcały na pd. – do ul. Długiej, gdzie usytuowana była Brama Wielka; dalej biegły na pd.wsch., między ul. Wojska Polskiego i Solną, do ul. Leczniczej, gdzie znajdowała się znacznie później wzniesiona Brama Nowa; następnie wzdłuż ul. Basztowej (brama więzienna i omawiany fragment murów) i równolegle – do ul. Drzymały, w pobliżu Zborowej przecinały ul. Mickiewicza, by równolegle do Podwała iść w kierunku pn.zach. - ob. Placu Targowego i łukiem do Bramy Odrzańskiej. Bezpośrednio za murami znajdowała się fosa i – na zewnątrz fosy – wały ziemne wokół których przebiegała droga okrężna, na której wytyczone zostały obecne ulice: Wojska Polskiego, Drzymały i Podwała.

Ul. Basztowa znajduje się w pd.wsch. części starego miasta, między ulicami: Nową – na zach. i Drzymały – na wsch., od pd. ogranicza plac Długosza. Zachowany fragment muru miejskiego usytuowany jest po pd. stronie ulicy, na pd. granicy chodnika dla pieszych, przylega do wsch. elewacji baszty więziennej. Na zapleczu – skwer miejski.

MATERIAŁ.KONSTRUKCJA. TECHNIKA.

Mur ceglany, od pn. częściowo tynkowany.

Ściana północna: tynkowana; w części zach. – zachowany fragment muru ceglanego z przedpiersiem, strzelnicą i fragmentem ganku straży – cegła w układzie główkowym.

Ściana południowa – lico ceglane. Część zachodnia murowana w wątku wedyjskim, cegła palcówka na zaprawie wapiennej. Część wsch. ściany od załamania muru – cegła palcówka w wątku polskim, na zaprawie wapiennej. Wsch. narożnik muru jest pozostałością po XIX-wiecznym budynku mieszkalnym dostawionym do muru obronnego – widoczny łęk odciążający dawnego otworu drzwi budynku.

Okap muru – osłonięty ceramiczną karpiówką.

RZUT. Zachowany fragment od zach. przylega do wsch. ściany baszty więziennej. Wydłużony na osi wsch. – zach., załamany w odległości ok. 10 m. na wsch. od baszty.

SPIS MATERIAŁU FOTOGRAFICZNEGO

1. Fragment murów miejskich przy ul. Basztowej, z basztą więzienną- widok od pn.wsch.
2. Mur miejski przy ul. Basztowej – widok od pd.wsch.
3. Załamanie muru - środkowa część ściany pd. oryginalny wątek ceglany w układzie wedyjskim – XV w.
4. Zach. część muru – widok od pd. – oryginalny wątek muru w układzie główkowym z XIV w.
5. Zach. część muru – widok od pn. - oryginalny wątek muru w układzie główkowym z XIV w.; powyżej korony muru - ceglane przedpiersie, strzelnica i fragment ganku straży
6. Zamurowany łęk otworu drzwi we wsch. partii muru – widok od pd.; po lewej oryginalny wątek muru w układzie polskim – XV w.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa - wymiary 3,2 (h) x 22,66 (dł.) x 0,66 (gr.) cm	16. Przeznaczenie pierwotne Fragment obwarowań miejskich	17. Użytkowanie obecne Fragment obwarowań miejskich
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.) W 1999 r. poddano konserwowano pd. lico muru usuwając przebudowy, wyeksponowano zabytkowe wązki muru, zrekonstruowano odcinek muru przy baszcie więziennej wraz przedpiersiem, strzelnicą i fragmentem ganku straży; otynkowano pozostałą część ściany pn. – znacznie uszkodzonej; całość przykryto okapem z ceramicznej karpówki.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan techniczny dobry, po konserwacji przeprowadzonej w 1999 r.	
		20. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie ⇒ Bieżące remonty zgodnie z potrzebami.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Racibórz. Studium historyczno-urbanistyczne, praca zbiorowa, Warszawa 1988 (mpis MKZ w Racibórz) – fotografie archiwalnych planów i map katastralnych Raciborza – z zasobów AP w Katowicach i Wrocławiu, negatywy w PKZ O/W Racibórz. Mury miejskie. Zachowany fragment muru przy ul. Basztowej. Badania architektoniczne, mgr inż. arch. – M. Bogusz, konsultacja mgr inż. arch. W. Niewalda, 1995 r.

22. Bibliografia

Kutzner M., Racibórz, w: Śląsk w zabytkach sztuki, pod red. T. Broniewskiego i M. Złata, Wrocław-Warszawa-Kraków 1965.
Chrzanowski T., Kornecki M., Katalog Zabytków sztuki w Polsce, t. VII – woj. opolskie, z.13. – pow. raciborski, Warszawa 1967
Racibórz: Zarys rozwoju miasta" praca zbiorowa pod red. Jana Kantyki, Katowice 1981
Newerly P., Dzieje Raciborza i jego dzielnic, Racibórz 2008

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Plany, mapy katastralne, archiwalne zdjęcia w: Racibórz. Studium historyczno-urbanistyczne, praca zbiorowa, Warszawa 1988

24. Uwagi różne.

Numery działek podane przez Wydz. Geodezji U.M. w Raciborzu: 1872/50 – skwer po pd. stronie muru, 1662/5 - baszta – do której przylega mur

25. Opracowanie karty ewidencyjnej (data i podpis)

tekst 15. 10.2009 r. Ewa Sawińska
(data i podpis)

plany,
rysunki 15. 10.2009 r. Ewa Sawińska
(data i podpis)

zdjęcia
fotograficzne 15. 10.2009 r. Ewa Sawińska
(data i podpis)

miejsce przechowywania negatywów
archiwum autora

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

wkładka nr 1: Plan miasta z 1812 r., zdjęcia

1. Miejscowość **RACIBÓRZ**

2. Gmina Racibórz

3. Powiat raciborski

4. Województwo śląskie

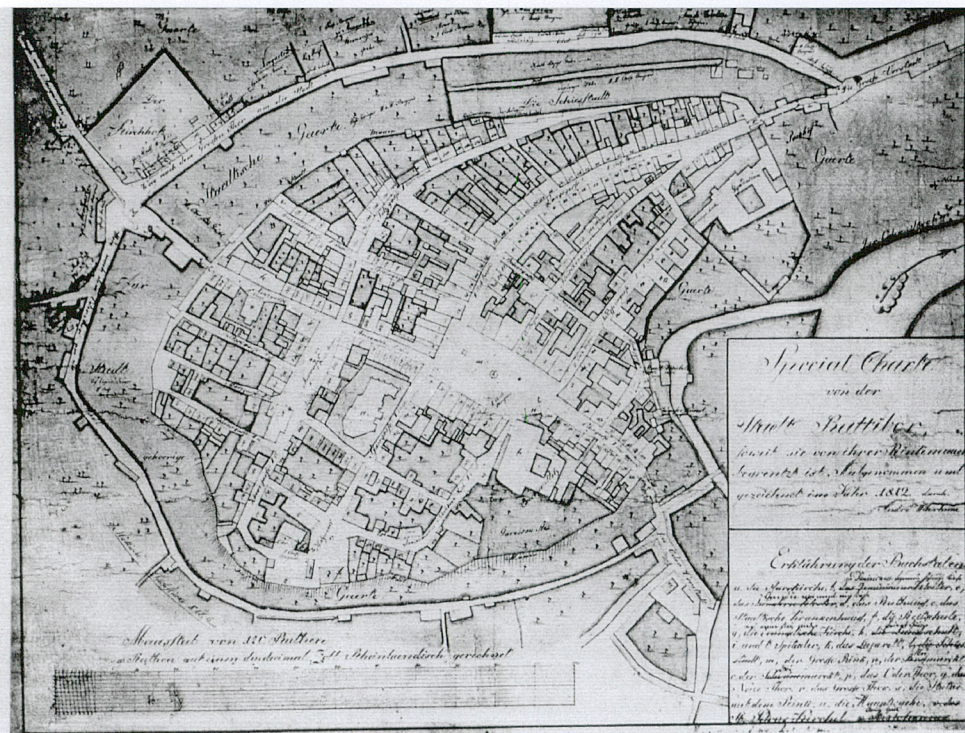
5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres

MURY OBRAMOWAŃ MIEJSKICH

Ul. Basztowa
47 – 400 Racibórz

6. Zawartość wkładki

Plan miasta z 1812 r., zdjęcia



2.



3.

Miasto w 1812 r., plan A. Wihreima;
AP Wrocław,
publ. w: Racibórz. Studium historyczno-urbanistyczne, praca zbiorowa, Warszawa 1988

Wkładkę założył: (data i podpis)
15. 10. 2009 r. Ewa Sawińska



4.



5.



6.